

Ochrana vlašských ořechů proti vrtuli ořechové

Ing. Kamil Holý, Ph.D.

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i., Praha-Ruzyně

Stoprocentní ochranu ořechů zajistí pouze správně provedený postřik insekticidy. Stejně účinné, ale v praxi většinou neproveditelné, je zakrytí celého stromu sítí. Kompromisem mezi účinností a možnostmi zahrádkářů jsou návnady s insekticidem. Ostatní metody jsou málo účinné, použitelné na začátku výskytu nebo na lokalitách s nízkým výskytem vrtule.

Přirozená regulace užitečnými organismy

- invazní druhy ve fázi šíření jsou „nadupané“ a nic je nedokáže zastavit, postupem času se na nový druh adaptují místní predátoři a parazitoidi a škodlivost se úměrně sníží
- někde jsou již vidět ořechy, ze kterých se ptáci naučili vyklovávat larvy, přesto v případě vrtule ořechové není předpoklad, že komplex užitečných organismů (včetně slepic pod stromem) dokáže významně zredukovat početnost pod práh škodlivosti – bez ochrany bude docházet k pravidelnému poškození ořechů (podobnost lze najít u příbuzné vrtule třešňové, kde bez chemické ochrany dochází k pravidelným škodám na třešních a višních)
- důvodem je absence specializovaného parazitoida či predátora, který by se dokázal namnožit do potřebné početnosti

Nechemická ochrana

- **zakrytí celého stromu sítí** v době letu vrtule zajistí 100% ochranu, ale s ohledem na velikost ořešáků u nás nenajde uplatnění
- další způsoby pomohou oddálit škodlivost v počátcích výskytu, ale při zabydlení vrtule v oblasti a blízkosti dalších stromů v okolí (zásobárna vrtulí), nepomůže ani zničení všech vrtulí ze stromu na vaší zahradce – přilétne jich dostatek od sousedů
  - **mráz** – v některých letech zmrznou téměř všechny ořechy v oblasti, ale ani to vrtuli nevyhubí
  - **žluté leповé desky** – mohou snížit napadení ořechů při nízkém výskytu dospělců, účinnější jsou kříže než ploché desky. Účinnost závisí na početnosti vrtule, počtu lapáků, jejich umístění apod. U odchyty škůdců obecně platí, že čím více jich nachytáte, tím menší bude úspěšnost ochrany (hodně škůdců/lapák = vysoká početnost => více jich mine lapák a přistane na ořech = větší škody).
  - **otrhání a sběr napadených plodů** s larvami vrtule + jejich následné zničení (hluboko zakopat, spálit)
  - ostatní doplňkové metody – např. hluboká orba (zničení pupárií), zakrytí prostoru pod korunou plachtou nebo sítí, aby se vrtule nemohla vylíhnout (na obdobném principu funguje postřik trávy a půdy pod stromem – též minimální účinek)

Chemická ochrana

- funguje, ale má omezení
- metody aplikace:
  1. postřik celého stromu – odzkoušeno, účinné
  2. kombinace insekticidu s návnadou – ve fázi testování, účinnost variabilní
  3. injektáž do kmene – teprve ve vývoji, účinnost bude záviset na dostupnosti vhodných přípravků, pravděpodobnost zavedení do praxe je minimální

Načasování ochrany

- ochrana se provádí proti dospělcům před začátkem kladení nebo proti larvám
- výskyt dospělců se zjišťuje podle odchyty na žlutých lepových deskách (většinou od poloviny července do začátku září)
- vajíčka jsou kladena do začátku září – později nemá smysl ošetřovat ani při odchyty dospělců na desky
- princip monitoringu a ochrany je podobný jako u vrtule třešňové, o které lze najít více informací a použít je při ochraně proti vrtuli ořechové

Postřik stromu

- 100% ochranu poskytne pouze postřik **celého stromu** v několika termínech
- u velkých stromů možno ošetřit pouze spodní část – alespoň část úrody se zachrání
- na ořešák je v roce 2022 registrován pouze přípravek Mospilan 20 SP, ale účinkovat by měly i přípravky používané proti vrtuli třešňové
- k ochraně ořechů před chorobami se může do postřiku přidat fungicid
- výhody – účinná látka je přímo na/v oplodí ořechu, vrtule ji nemůže minout
- nevýhody – zahrádkáři nemají techniku, může dojít k úletu a kontaminaci ovoce a zeleniny v okolí stromu

Kombinace insekticidu s návnadou

- dospělci vrtulí přijímají potravu, po pozření potravního atraktantu s insekticidem uhynou
- návnadou může být melasa nebo některý z přípravků, např. Combi-protec
- příklad ze zahraničí:
  - na vzrostlý strom smíchat 10 ml Combi-protec + 200 ml vody + 0,25 g Mospilan 20 SP
- na rozdíl od postřiku celého stromu, kdy musí být kapky malé (mlha), aby pokryly co největší plochu ořechů, musí být kapky návnady velké (1–5 mm), aby je vrtule našly a olizovaly, tzn. tryska nevytváří mlhu, ale slabý proud, který se rozbije rychlým pohybem do stran na kapky odpovídající velikosti
- návnadu nastříkat alespoň na 4 místa na protilehlé části koruny na vnější listy, lépe po celém obvodu koruny
- ošetřit alespoň spodní 2/3 výšky koruny – žebřík + dlouhé ramínko
- interval ošetření 7–10 dnů, po srážkách zopakovat – dešť smyje kapky
- výhody – možno aplikovat i na zahrádkách, minimální úlet mimo strom, nízká spotřeba přípravků
- nevýhody – izolované použití na jedné zahradě nemusí stačit, při vysokém výskytu a zdrojích v okolí může i při správné aplikaci docházet k poškození ořechů (vyšší účinnost se dosáhne, pokud i někteří ze sousedů v okolí budou stromy ošetřovat)

